

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה על מתן פטור מאישור בית הדין להסדר כובל

ידע מחשבים ותכנה (ישראל 1982) בע"מ

מבוא

1. ביום 19.5.1996 הגיעה לרשות ההגבלים העסקיים בקשה לפטור מאישור הסדר כובל, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988 (להלן: "חוק ההגבלים").
2. הצד להסדר המבקש את הפטור הינה חברת ידע מחשבים ותכנה (ישראל 1982) בע"מ (להלן: המבקשת); הצדדים האחרים להסדר הנם משווקים ומפיצים עימם נקשרה החברה בהסדר.
3. ההסדר נשוא הפניה הינו הסכם בכתב, שעניינו תנאי התקשרותה של המבקשת, כיבואן בלעדי, עם סוכנים ברצונם לשמש כסוכנים עצמאיים של המבקשת.
4. לאחר שבקשת הפטור נבדקה, מסקנתנו היא כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בענף המחשבים האישיים, ואשר על כן יש ליתן למבקשת פטור מאישור ההסדר בבית הדין להגבלים עסקיים, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים.

רקע עובדתי

5. המבקשת הינה היבואן הבלעדי של חברת המחשבים Apple Computer (להלן: "אפל"), וקשורה עמה בהסכם בלעדיות בכל הנוגע לשיווק מוצרי אפל בישראל.
6. מחשבי אפל מתאפיינים במערכת הפעלה שונה מזו של יתר המחשבים האישיים והנם בעלי יישומים המיוחדים להם בתחום הגרפיקה והעריכה; תכונות אלה הפכו את מחשבי אפל לנפוצים בקרב שוק הפרסום, העריכה והחינוך. עם זאת, מחשבי אפל נרכשים גם לשימושים "רגילים" כמחשבים אישיים. מהנתונים הנמצאים בפני עולה שאין בתכונות לעיל כדי לאבחן את מחשבי אפל מתוך שוק המחשבים האישיים (שוק ה-P.C.), או כדי לראות בו שוק נפרד. למותר לציין כי מסקנה זו עשויה להשתנות לכשתיבחן השאלה שלא במסגרת החלטה מנהלית.

7. חברת אפל מהווה חלק אינטגרלי משוק ה-P.C. ונמצאת במקום מכובד בדירוג החברות המובילות בשוק - במקום ה-4 עם נתח שוק של כ-4.6% מכלל המחשבים המיובאים לארץ¹ (במקום הראשון נמצאת חברת I.B.M. עם כ-10% מהשוק). יש לציין כי למעלה ממחצית משוק המחשבים המיובאים לארץ (כ-55%) הינו של מחשבים "אנונימיים", שאינם מתוצרתן של אחת מחברות המחשבים המוכרות.
8. שיווק המחשבים נעשה ברובו על ידי סוכני הפצה של חברות המחשבים. הסכם ההפצה בו מתקשרת המבקשת עם סוכניה מסדיר את תנאי ההתקשרות וקובע בטחונות לצד הגבלות שונות בקשריו של הסוכן עם המבקשת. בין התנאים כוללת המבקשת גם הוראה בדבר בלעדיות מקורות הקניה של הסוכן ככל הנוגע למוצרי אפל ואי תחרות עם המבקשת, גם בשנה שלאחר תום ההתקשרות, כיבוד הסכמי בלעדיות, והגבלה על זהות הלקוחות.

ההצדקה למתן פטור

9. כפי שנוזכר לעיל, שוק המחשבים האישיים הינו שוק תחרותי רב משתתפים אשר חלקה של המבקשת בו אינו עולה על 4.6% (וזאת על אף שהיא מדורגת רביעית בסולם הייבוא). בשנתיים האחרונות ניתן להצביע על גידול בתחרותיות עם הכנסן לשוק של חברות מחשבים נוספות בעלות שם עולמי². באופן זה המבקשת הינה רק אחת החברות המתמודדות על כיסו של הצרכן בבואו לרכוש מחשב אישי, כך שההסדר הכובל אין בו כדי להגביל באופן משמעותי את התחרות בענף.
10. יוער כי בנוסף לכך ההסדר עשוי אף להבטיח גיבוי ושירות תמיכה הולם למוצרי אפל הנמכרים בישראל. המבקשת קשורה עם חברת אפל בהסכם יבוא בלעדי, בדומה להסכם הנחתם עם יבואנים ברחבי העולם. מכוחו של הסכם זה הקימה המבקשת מערך שיווק, הפצה ושירות ברחבי הארץ, אשר נהנה ממוניטין החברה. הסדרי הבלעדיות נועדו לשמור על מוניטין זה.
11. עוד נציין כי אין הסכם ההתקשרות מונע מן הסוכן להמשיך ולשווק מחשבים מתוצרת חברות מתחרות, ואף אינו מגביל את האזור הגיאוגרפי בו יוכל לשווק את מוצריו. המגבלות אותן מטילה המבקשת על הסוכנים המתקשרים עמה הן ביחס לתחרות הסוכן עם המבקשת במהלך ההתקשרות עמה או בתקופת הצינון שלאחר ניתוק הקשר, ומניעת ניצול לרעה של המוניטין אותו רכשה לעצמה המבקשת; כל זאת, כאמור, רק ככל הנוגע לשווק מוצרי חברת אפל. באופן זה אין הסוכן מנוע מלהמשיך ולפעול בשוק המחשבים גם בהיותו כפוף למגבלות אותן קבעה המבקשת בהסכם ההתקשרות.

1. כפי שעולה מעבודת מחקר בלתי תלויה של חברת International Data Company (להלן: IDC), חברה אמריקאית למחקר בינלאומי.

2. ר' דו"ח IDC, לעיל.

סוף דבר

12. בנסיבות אלה הגעתי לכלל החלטה כי הסכם ההתקשרות בין המבקשת, ידע מחשבים ותכנה, לבין המשווקים והמפיצים הינו בבחינת הסדר כובל הנופל מבחינת היקף השפעתו בגדר הוראות סעיף 14 לחוק ההגבלים, וכי מוצדק להיענות לבקשת אפל ולפטור הסדר כובל זה מהצורך באישור בית הדין להגבלים עסקיים.

13. הפטור יעמוד בתקפו למשך שלוש שנים.

14. החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר עליו ניתן הפטור.

15. כמו כן, תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה שיוצג בפני מידע אשר לא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להשליך על הבקשה המאושרת בזאת.

ניתן היום,

יום שישי, י"ז אב, תשנ"ו

2 אוגוסט, 1996

בירושלים.

ד"ר יורם טורבוביץ

הממונה על ההגבלים העסקיים